

Rapport: *Sjøfugltellinger langs Østfoldkysten – resultater sesongen 2018-2019*

Kvinand (Foto: Ole-Håkon Heier).

Ole-Håkon Heier, NJFF Østfold

**NORGES Jeger-
OG FISKERFORBUND**

Innledning

Norges jeger- og fiskerforbund (NJFF) satte høsten 2018 i gang et telleprosjekt for å fremskaffe mer kunnskap om forekomsten av skarv og de vanligste andeartene langs Østfold-kysten i perioden utenom sommeren. Prosjektet baserte seg på at privatpersoner fylte ut skjemaer på observert fugl per dag og sendte disse til NJFF Østfold.

Material og metoder

Vi arrangerte et informasjonsmøte om prosjektet i Onsøy den 8. august 2018. Innsamlingen av materiale har blitt organisert gjennom kontaktpersoner i kystforeningene. Prosjektet har blitt jevnlig annonsert på våre websider, Facebook-sider, i medlemsbladet Østfold-info og på e-poster til våre 29 lokalforeninger og kontaktpersonene i lokalforeningene.

Følgende tekst har blitt publisert:

Rapportering av sett sjøfugl:

Vi trenger mest mulig enkel informasjon om observert sjøfugl langs Østfold-kysten. Her finner du skjema for rapportering av observasjoner: ([link til skjema](#))

Merk at kysten er delt inn i 4 soner.

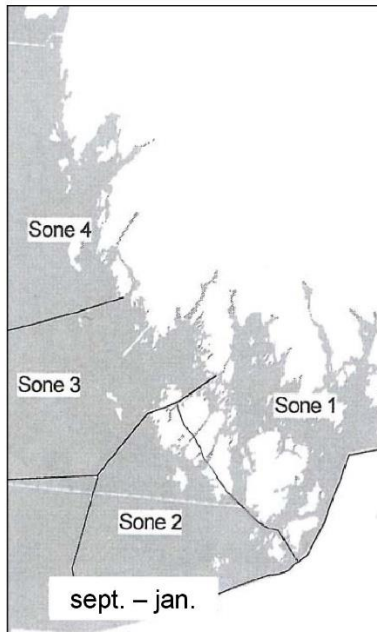
Fyll ut et skjema hver gang du har vært ved kysten en time eller mer. Lagre skjema og send det på e-post til ostfold@njff.no

Du kan også fylle ut skjema på papir. Skriv ut skjema og send det til oss per post, eller lever det til en kontaktperson i din lokalforening.

Du kan sende inn ett skjema eller samle opp og sende mange på en gang

Vi har delt Østfold-kysten i 4 soner:

1. Torsnes/ Skjeberg/ Hvaler innen-skjærs.
2. Hvaler uten-skjærs/ Tisler/ Heia osv.
3. Onsøylandet/ Hankø til Kr-øy og ut i skjærgården/ Missingane, søster osv.
4. Fra Hankø i syd til Moss i Nord og ut i skjærgården/ Sletter/ Rauer osv.

Datainnsamlingen foregikk i perioden fra 10. august til 30. april 2019. Vi la ekstra trykk på annonseringen i forkant av det vi kalte «felles telledager med ekstra innsats». Dette var følgende dager: 6/7 oktober 2018, 3/4 november 2018 og 27/28 april 2019.

Vi gikk ut med følgende: *Søndag er i utgangspunktet dagen for felles-telling. Men været er en viktig faktor for telling utenskjærs. Vi ser an værvarsel på torsdagen før, og enes så om det blir lørdag eller søndag som blir hoved-dagen.*

I praksis var aldri værmeldingen såpass stabil at vi kunne fastsette hvem av dagene som ville bli best før vi var på lørdagen, dermed ble det både lørdag og søndag som ble telledager.

Bakgrunn

I Skagerrakområdet er det særlig i Østfold at tilgangen til jakt på sjøen har stor betydning for allmenhetens jaktadgang. Artene storskarv, ærfugl og svartand har størst jaktlig betydning. Vi så i forbindelse med jaktidsrevisjonen i 2015-2016 at bestandssituasjonen for disse artene i våre områder var tilsvarende eller bedre (storskarv underarten *sinensis*) enn i de to foregående jakttidshøringene. I jaktidsrevisjonen i 2015-2016 fikk vi ikke gjennomslag for alle våre ønsker fra Østfold. Her kommer en kort gjennomgang av våre innspill og den endelige jakttiden (avvik merket rødt):

Ærfugl

NJFF Østfold: Hos oss vil: 1) senere jakttid gi endring i kjønns og alders-fordeling i uttaket, 2) fredning av hunnfugl medføre det samme, 3) dagskvoter være lite interessant for jegerne, da været bestemmer mulighetene for utbytte. NINA-rapporter viser at den ærfugl-bestanden vi jakter på er en annen enn den de jakter på lenger nord i Norge. Vi mener at jakttiden bør utvides i etterkant til og med januar.

SUNG: Vi mener jakttiden bør settes til 1.11.-31.1. I desember og januar foreslår vi at det kun skal være tillatt å beskatte hannfugl. Dette begrunnes med at da vil det bli beskattet mindre stamfugl. Det er imidlertid flest stamfugl i skjærgården i oktober. I november-januar er det mye «trekkfugl».

Resultat: Jakttid 1.10.-**30.11**. Kun hannfugl.

Dykk- og fiskender

NJFF Østfold: Vi ønsker at jaktstart fortsatt skal være fra 10.9. Flere av disse artene jaktet fra dette tidspunktet i innlandet.

SUNG (Samarbeidsutvalget JF-foreninger Nedre Glomma): Vi har ved tidligere revisjoner ytret ønske om utvidet jakt på fiskender som f.eks. Laksand, Siland og Kvinand. Ønsket er jakt ut januar og februar. Laksanda kommer til Østfold-kysten sent på året, så uttak av denne arten er ubetydelig under ordinær jakt. Laksand beiter på fiskeyngel. Vi foreslår ny jakttid: 01.10 – 28.02 for jakten på hav og fjord fra svenskegrensen til og med Vest-Agder.

Resultat: Jakttid toppand, kvinand, siland, laksand 10.9.-**23.12**.

Stokkand

NJFF Østfold: Vi ønsker at jaktstart på gressender fortsatt skal være fra 21.8. i innlandet.

SUNG: Vi ønsker jakt på arten ut januar. Isen legger seg i dammer og tjern, og da trekker stokkanda ut i åpent farvann hvor den kan beskattes. Foreslått jakttid: 01.10 – 31.01. for jakten på hav og fjord fra svenskegrensen til og med Vest-Agder.

Resultat: Hav og fjord jakttid 10.9.-**23.12**. I innlandet jaktstart 21.8.

Svartand

NJFF Østfold: Svartand hekker stadig høyere til fjells og det registreres dermed bestandsnedgang i noen hekkeområder i Skandinavia og økning i andre. Jaktuttaket er i hovedsak ungfugl med opprinnelse i en stor og stabil overvintringsbestand i NV-Europa. Vi mener det bør fastsettes jakttid 10.9. – 23.12. i områdene begrenset av §32 i Skagerrakfylkene.

Resultat: Jakttid 10.9.-23.12.

Skarv

NJFF Østfold: Vi mener at det skal kunne jaktet storskarv (inkludert underarter) fra 10.8. i ferskvann og 21.8 i sjøen, og at jakttiden også forlenges til 28.2. både i sjø og ferskvann.

SUNG: Vi ønsker en generell utvidelse av jakttiden (både storskarv og mellomskarv) til 21.8.– 23.12, samt jakt fra 10. september for den frie jakten på hav og fjord fra svenskegrensen til og med Vest-Agder. Vi kan bifalle NJFFs sitt forslag, men et ønske er at skarven kan jaktet på (for den frie jakt på hav og fjord) fra 21.8.-28.2. Hvis det menes alvor om å beskutte skarven hardere, bør forslaget bifalles. Begrunnelsen for økt jakttrykk, er at storskarven beiter på sjøørretyngel, flyndre, småtorsk, ål m.m.

Resultat: Ferskvann: 10.8.-23.12. **Saltvann: 1.10.-30.11. (kun ungfugl med hvit buk)**.

Med bakgrunn i dette ønsker vi derfor å dokumentere forekomsten av andefugler utover senhøsten og vinteren, og ikke minst skarv. Dette gjøres ved bruk av telleskjemaene. Sistnevnte gjøres i tillegg spesifikt gjennom innsamling av hoder fra skutte skarv, der vi ser på andelen av underarten *sinensis* fordelt på de fire områdene.

Resultater

På tross av relativt stor innsats for å forsøke å få folk til å sende inn skjemaer, mottok vi bare 21 **skjemaer** fra 10 forskjellige personer i perioden. Dette utgjør til sammen **102 observasjoner**

(fugleart/dag/person). Det ble observert 5.572 ærfugl, 1.322 svartand, 784 skarv, 207 stokkand, 199 kvinand, 54 siland, 30 laksand. Sum = 8.168. Andelen av de forskjellige artene av det totale antallet observerte fugl blir som følger: ærfugl 68 %, svartand 16 %, skarv 10 %, stokkand 3 %, kvinand 2 %, siland <1 %, laksand <1 %.

På flere av disse observasjonsdagene ble det observert ganske store antall enkeltfugl, opp mot 1.000 individer av en art. Siden det ikke er sendt inn flere skjemaer, er det derfor ganske stor usikkerhet beheftet ved disse tallene (enkeltobservasjoner på rundt 1000 fugl: 4 på ærfugl, og 1 på svartand).

Til sammenligning var det i *Eggen & Fjellbakk (1995)* observert 212.329 ærfugl, 39.598 svartand, 30.175 storskarv, 7.277 kvinand og 2.657 laksand. Sum = 292.936. Stokkand og siland er ikke omtalt i denne rapporten. De fikk åpenbart inn langt flere skjemaer enn det vi har lyktes med.

Det er observert fugl i alle fire sonene, på 17 forskjellige dager. Vi fikk inn flere rapporter den første felles tellehelga i oktober, men ingen på de felles tellehelgene i november og april.

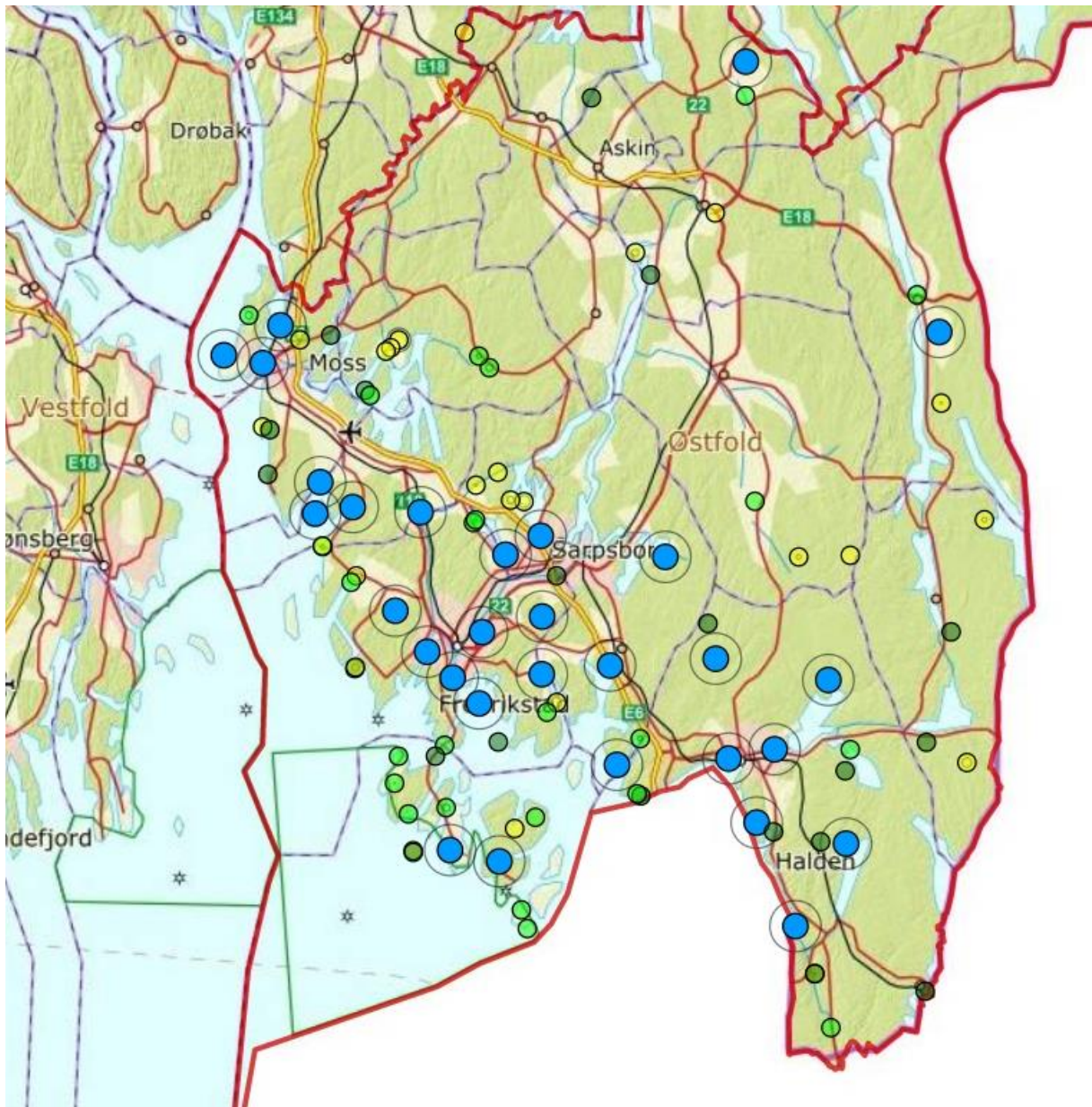
Til sammenligning er det i perioden 20-8-18 t.o.m. 30-4-19 rapportert inn 1.145 observasjoner (fugleart/dag/person) (antall observerte fugl AOF = 31.261) av ærfugl på **artsobservasjoner.no** i kommunene Moss, Rygge, Råde, Fredrikstad, Hvaler, Sarpsborg og Halden i Østfold. Tilsvarende tall for stokkand er 1.387 (AOF: 76.213), kvinand 1.285 (52.153), storskarv 1.264 (AOF: 9.187), siland 998 (AOF: 9.980), laksand 464 (AOF: 2.048), svartand 197 (AOF: 2.192), og toppskarv 46 (AOF: 334). Summen av disse blir **6.786 observasjoner**. Sum antall observerte fugl blir 183.368.

Dette inkluderer også innlandet i de aktuelle kommunene. Det er også en usikkerhet knyttet til korrekt artsbestemmelse, siden de fleste innmeldinger ikke er validert. Andelen av de forskjellige artene av det totale antallet observerte fugl blir som følger: ærfugl 17 %, svartand 1 %, skarv 5 %, stokkand 42 %, kvinand 28 %, siland 5 %, laksand 1 %.

Fordelingen mellom antall individer av observert fugl er påfallende forskjellig mellom dataene fra artsobservasjoner.no og jegerenes rapporteringsskjemaer. Jegerne rapporterer forholdsvis langt flere ærfugl og svartender enn hva man finner på artsobservasjoner.no. Som skrevet lengre opp er det imidlertid noen få jegerskjemaer med observasjoner av store antall svartender og ærfugl, og disse kan ha svært mye å si for resultatet når det ikke var levert så mange telleskjemaer.

For å avklare om dette resultatet er tilfeldig eller om det er et tydelig mønster her, bør det gjennomføres ytterligere et år med bruk av telleskjemaene, der resultatene sammenlignes med data fra artsobservasjoner.no.

Det er tidkrevende å jobbe med tallene vi har fått inn på telleskjemaene, mens det i artsobservasjoner.no lett kan lages kart for de enkelte artene for utvalgte perioder og utvalgte geografiske områder.

Stokkand, hele fylket, 20.8.18-30.4.19, kilde: artsobservasjoner.no

For fremtiden burde alle bruke artsobservasjoner.no. Brukerbasen er for tiden dominert av alle andre fugleinteresserte enn jegere, og det kommer tydelig frem i tallene, selv om disse er usikre. Vi har en solid jobb å gjøre med å lære opp våre jegere til å bruke artsobservasjoner.no. I stedet for å jobbe med skjemaer, mener jeg derfor at vi i fremtiden skal legge innsatsen i å lære opp jegerne til å legge inn data i artsobservasjoner.no. Resultatene fra årets tellinger er imidlertid såpass forskjellig fra dataen i artsobservasjoner.no, at vi likevel bør gjennomføre ett år til med bruk av skjemaene, men parallelt med opplæring av jegere i bruk av artsobservasjoner.no.

Takk til

- Vidar Holthe, Reinert Fredriksen, Bjørn Willy Abrahamsen, Roy Bye, Tormod Nyquist, Rolf Svendsen og Rene Gangestad, kontaktpersoner i lokalforeningene.
- De som sendte inn skjemaer.

Referanser

- Eggen, Jan-Erik & Fjellbakk, Åsmund. Forekomst av 6 vanlige sjøfuglarter på Østfoldkysten 1989-1995, 1995.